

Machpela

Vu. Fonds Het Goede Doel vzw., Doornstraat 11A,
8970 Poperinge 2008/1-2

1 Genesis 23,1-20

1 Sara leefde honderdzevenentwintig jaar. 2 Ze stierf in Kirjat-Arba, het huidige **Hebron**¹, in Kanaän. Nadat Abraham bij haar gerouwd had en haar had beweend, 3 stond hij op, verliet de tent waarin zijn

¹ Hebron ligt 32 km ten zuiden van Jeruzalem in het heuvelland van Juda, op 930 meter hoogte. Dit is het hoogste punt in de heuvels van Judea.

overleden vrouw lag en wendde zich tot de **Hethieten**. Hij zei: 4 ‘Ik woon maar als vreemdeling bij u. Geeft u mij hier een eigen graf, dan kan ik mijn overleden vrouw uitdragen en begraven.’ 5 De Hethieten antwoordden hem: 6 ‘Maar luister, heer, wij beschouwen u als een vorst die door God zelf begunstigd wordt! Begraaf uw vrouw in het beste graf dat we hebben. Niemand van ons zal u zijn graf weigeren en u beletten haar daarin te begraven.’ 7 Toen boog Abraham diep voor de Hethitische landeigenaars. 8 ‘Als u er dus mee instemt dat ik mijn vrouw uitdraag en begraaf,’ zei hij, ‘wees dan zo goed er bij Efron, de zoon van Sochar, op aan te dringen 9 dat hij mij de grot van Machpela afstaat, die zijn eigendom is en aan de rand van zijn akker ligt. Laat hij mij die geven voor de volle prijs, zodat ik bij u een eigen graf heb.’ 10 Onder de Hethieten die daar zaten, bevond zich ook Efron zelf. Zo luid dat allen die in de stadspoort bijeen waren gekomen het konden horen, zei hij tegen Abraham: 11 ‘Geen sprake van, heer! Luister: die akker schenk ik u, en ook de grot die erop ligt. Ten overstaan van mijn volksgenoten geef ik u die; u kunt uw vrouw daarin begraven.’ 12 Abraham boog diep voor de landeigenaars, 13 en terwijl iedereen toevoegde antwoordde hij Efron: ‘Als u werkelijk ... Maar luistert u toch naar wat ik voorstel! Ik wil de prijs betalen die de akker waard is. Neemt u dat geld toch van mij aan en laat mij er mijn vrouw begraven.’ 14 Toen zei Efron tegen Abraham: 15 ‘Och luister, heer, een stuk grond van vierhonderd sjekel zilver, wat betekent dat nu voor mij of voor u? U kunt er gerust uw vrouw begraven.’ 16 Abraham ging hierop in en woog de hoeveelheid zilver af die Efron in het bijzijn van de andere Hethieten had genoemd: vierhonderd sjekel zilver naar de gangbare handelswaarde. 17 Zo ging de akker van Efron in Machpela, in de buurt van Mamre, met de grot en met alle bomen op dat stuk land, 18 als rechtmatig eigendom over op Abraham, ten overstaan van alle Hethieten die in de stadspoort aanwezig waren. 19 Daarna begroef Abraham zijn vrouw Sara in de grot op de akker in **Machpela**, dicht bij Mamre, het huidige Hebron, in Kanaän. 20 Zo gingen het stuk grond en de daarop gelegen grot van de Hethieten over op Abraham en kwam hij in het bezit van een eigen graf.

1.1 Hebron en Abraham

De naam **Hebron** is afkomstig van 'haver', het Hebreeuwse woord voor 'vriend'. Abraham wordt "de vriend van God" genoemd (Jes. 41:8). Na de moslim-invasie in Palestina - in ongeveer 630 v. C. - neemt de islam deze traditie over: de Arabische naam voor Hebron is 'el Khalil', wat eveneens "vriend van God" betekent.

Een andere naam, hier vermeld, is **Kirjat-Arba**. Arba is het Hebreeuwse woord voor 'vier'. Dit duidt mogelijk op een verbond van vier nederzettingen, waartoe de families van Aner, Eskol, Mamre en Abraham behoorden, die tezamen de stad vormden²

In het boek Jozua wordt 'arba' echter toegeschreven aan de naam van een beroemde lokale bewoner... die de grootste was onder de Anakieten³. Het beschrijft eveneens Arba als "de vader van Anak" (Anak = Enak - het Hebreeuwse woord voor 'reus').

Weer andere passages noemen specifieke plaatsen om en nabij Kirjat-Arba, zoals de **terebinten van Mamre**, waar Abraham eerst vertoefde⁴ en de **Grot van Machpela**, waar de aartsvaders en hun vrouwen begraven werden. In Genesis 35:27 heeft men een 'synthese' van namen: "En Jakob kwam bij zijn vader Isaäk te Mamre bij Kirjat-Arba - dat is Hebron - waar Abraham en Isaäk als vreemdeling vertoefd hadden".

² Gen. 14:13.

³ Joz. 14:15. In het verhaal van Kaleb wordt hiernaar verwezen.

⁴ Gen. 13:18.

1.2 Abraham kocht een graf

In **Kirjat-Arba periode**, de zogenaamde **dorpsfase** van Hebron, ook wel de **Genesisfase** genoemd is er sprake van ABRAHAM. Hebron is dan **tel Rumeida** (2000-1750 v. C.).

In deze periode woonden er verschillende ethnische groepen, waaronder de Kanaänieten, de Amorieten en de *Hethieten*.

Van die Hethieten kocht Abraham de grot.

Tijdens de regering van koning **Herodes de Grote** (37-4 v. C.) werd een kolossale muur rondom de grot gebouwd, die de **Rots van Machpela** genoemd wordt. De muur is twee meter dik en is herkenbaar aan de zogenaamde **ashlar stenen**. Dit zijn niet gecementeerde, zeer grote

stenen met een gepolijst oppervlak. De grootste is 7 bij 1,5 meter.

Tijdens de regering van koning **Herodes de Grote** (37-4 v. C.) werd een kolossale muur rondom de grot gebouwd, die de **Rots van Machpela** genoemd wordt. De muur is twee meter dik en is herkenbaar aan de zogenaamde **ashlar stenen**. Dit zijn niet gecementeerde, zeer grote stenen met een gepolijst oppervlak. De grootste is 7 bij 1,5 meter.

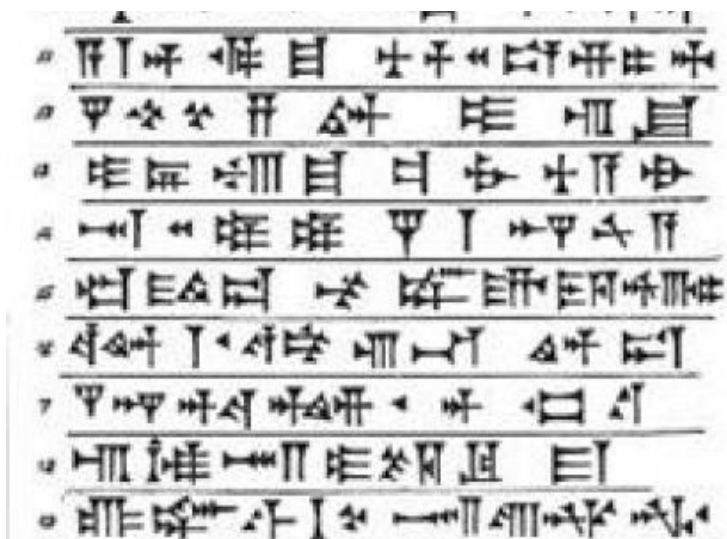
*Deze muur is een miniatuur van de muur die Herodes bouwde rondom het tempelplein in Jeruzalem: zij hebben dezelfde bouwstijl en stenen. Bovendien hebben de muren een overeenkomstige lengte/breedte verhouding, namelijk 1,77:1 - de lengte-breedte verhouding van de Rots van Machpela is 60-33 meter; die van de muur van het Tempelplein 480-280 meter (dus 8 keer zo groot). Deze Herodische muur is zeer goed bewaard gebleven. Het is het **best bewaarde monument van het land uit de oudheid**.*

Evenals op de tempelberg creëerde Herodes binnen de muur een vlak oppervlak en plaveide het met stenen van bijna één meter dik.

*Boven de grot bevindt zich de aanbiddingshal. In de aparte ruimtes rondom de hal werden door de moslims de respectieve grafmonumenten van **Abraham en Sara, Isaäk en Rebekka, Jakob en Lea** gebouwd. Deze dateren uit de 13e eeuw na Chr. De grot zelf kan men niet bezichtigen. Met een rooster in de vloer kan men een blik werpen in de grot.*

Naast de Machpela zijn er ook de graven van bijvoorbeeld **Otniel**⁵ Ben Kenaz (de eerste Richter van Israël), van generaal **Avner**⁶ Ben Ner (een vertrouweling van de de koningen Saul en David), en van **Ruth en Jesse** (respectievelijk de overgrootmoeder en de vader van koning David) Ook bevinden zich er restanten van het paleis van koning **David**. Na de dood van koning Saul ging David op Goddelijk bevel naar Hebron waar hij tot koning van Juda werd aangesteld en later in dezelfde stad werd gezalfd tot koning van geheel Israël.

1.3 Abraham

⁵ Joz. 15:17.

⁶ 2 Sam. 2:8.

Er is een hoop literatuur⁷ ont het Ur der Chaldeeën waar Abraham mee te maken heeft.

1.4 Abraham, de hebreëer

Er is relatief weinig vast over de historische gegevens van Abraham. Rond de situering van Ur zijn er twee theorieën.

De knecht van Abraham kreeg opdracht voor Isaäk een vrouw te zoeken in Abrahams land van herkomst. Hij gaat dan naar Nahor, een stad in de buurt van Haran die ook genoemd wordt in de Mari-literatuur. Nahor was een broer van Abraham⁸. Rebekka's broer Laban, woonde in Haran⁹. Bovendien wordt in Jozua 24:2 gesproken van de "overzijde der Rivier" (de Eufraat) waar de vaderen van het volk Israël hebben gewoond.

De Septuagint laat in Genesis 11:29 en 31 de benaming 'Ur' helemaal weg en spreekt slechts van "de streek van de Chaldeeën".

Vreemd is dat Abraham om in Haran te komen, moest **wegtrekken uit (ek) de streek van de Chaldeeën**. Dit lijkt erop te wijzen dat het gebied rondom Haran niet tot de streek van de Chaldeeën mag worden gerekend en dus ook niet de stad 'Oera', want die ligt niet ver van Haran¹⁰.

Mogelijk is er een groep geweest die naar het zuiden en één die naar het noorden trok. De laatsten zijn dan de Chaldeeën waar Xenophon, Herodotus en Flavius

⁷ <http://www.bga.nl/nl/artikelen/abraham.html>

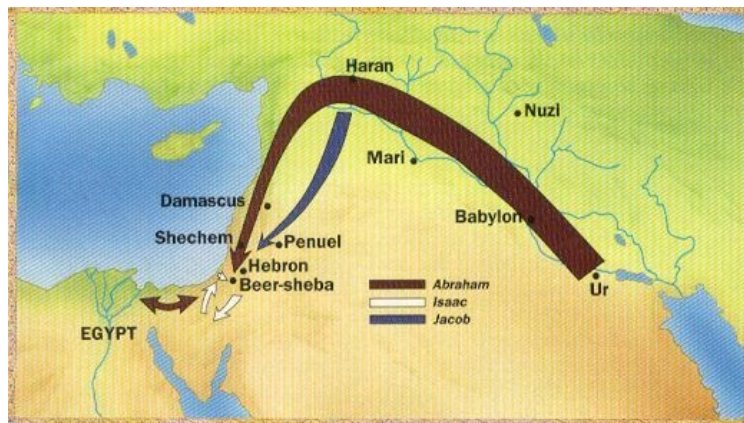
⁸ Gen. 11:27.

⁹ Gen. 27:43.

¹⁰ Zie Handelingen 7:3 en 4 waar Stefanus de Septuagint citeert en de stad Ur dus niet noemt en waar Haran duidelijk wordt onderscheiden van Abrahams vroegere woongebied, Mesopotamië.

Josephus van spreken. Noemenswaard is het dat er een duidelijke relatie was tussen het ver weg gelegen Zuid-Mesopotamische 'Ur' en het veel noordelijker gelegen Haran. Dat bleek uit de opvallende overeenkomst in ontwerp en bouw van beide steden en in de gezamenlijke verering van de God Nannar/Sin.

1.5 De naam Abram

The patriarchs' wanderings stretched from Mesopotamia to Egypt. Trekking westward.

De naam Abram komt in buiten-bijbelse bronnen voor (bijvoorbeeld in het kleitablettenarchief van Ebla). Dit is niet verwonderlijk. Het was een algemeen bekende naam. Zie ook de namen Peleg, Serug en Nahor die als stedennamen in de Mari-tabletten voorkomen. Abraham wordt niet een Chaldeeër, maar een Hebreëër genoemd, een zogenaamde ***Ibri***. De precieze betekenis van deze term is niet duidelijk. Duidt het op afstamming van een persoon, op afkomst uit een ander gebied aan de overzijde van de Eufraat of op een band met een stad?

Abraham stamt af van Sem, Arpachsad, Selah en Heber¹¹. De Hebreëen zouden genoemd kunnen zijn naar hun voorvader Heber en daarom is het mogelijk dat Abraham in Genesis 14:13¹² vernoemd is naar deze voorvader. De betekenis van het woord 'Eber' is: iemand die een rivier of weg oversteekt of door een land trekt. De Septuagint geeft voor הֶעֱבֵרִי 'Eber' normaal 'Ebraion', maar hier in Genesis 14:13: 'Abram to peratè' en dat is een letterlijke vertaling van Ibri (peran: de overkant). Abraham is hier dus de man van de overkant van de rivier de Eufraat, aldus de vertalers van de Septuagint. Zie ook Genesis 50:10 en Jozua 24:2, 3 en 24 waar staat 'eber': overzijde van respectievelijk de Jordaan en de Eufraat.

1.6 De goden van Ur en Haran

Later werd Abraham van een Soemeriër een westelijke Semiet door de besnijdenis¹³ en onder het verbond dat God met hem sloot. Ook werd zijn naam anders. Eerst heette hij Ab.Ram (Ib.ru.um = Vaders geliefde), later Abraham, een West-Semitische naam. Ook Sara (koningin) onderging een naamsverandering: Sarai. Deze naam Sara doet koninklijke afkomst veronderstellen en is meer een titel dan een eigennaam. De dochter van Abrahams broer Haran had ook een koninklijke titel:

¹¹ Gen. 11:10-17.

¹² De Griekse uitgave van de LXX die we cpsilteerden gaf het woord $\epsilon\beta\rho\alpha\iota\acute{o}\nu$ niet. Er stond $\tau\upsilon\varsigma \acute{\alpha}\pi\eta\gamma\gamma\epsilon\iota\lambda\epsilon\upsilon \text{ Αβραμ τῶ περάτῃ αὐτοῦς δὲ κατώκει πρὸς τῆ ὄρῳ τῆ Μαμβρῆ}$ De NBG vertaling plaatst het woord Hebreëer. Slechts 6 x gebruikt in het eerste verbond, vertaling NBG. De NBV neemt de Griekse tekst. De Hebreeuwse tekst heeft wel het woord "Ivri"..

¹³ Gen. 17

Milka (vorstin). In het Akkadisch: Sarratoe en Malkatoe. Dergelijke namen vinden we ook in de bekende cultus van de *maangod Sin* die schutsgod was van Ur in Zuid-Mesopotamië en van Haran in Noord-Mesopotamië. Sarratoe was namelijk de vrouw van Sin en Malkatoe was een titel van de dochter van Sin, de godin Isjtar/Inanna/Astarte. Van dergelijke goden vinden we in het boek Genesis geen enkel spoor terug.

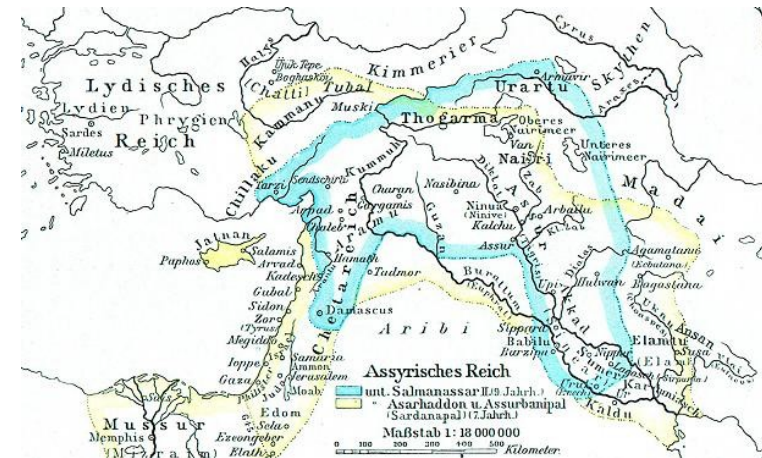

1.7 Nomadensjeik of zwerfver?

De vraag mag gesteld worden: was Abraham een man die buiten de stad leefde, *een nomade*, een schapenfokker, een ambachtsman die zich verder nog bekwaamde in vormen van leerbewerking of had hij meer van een *hooggeplaatst bestuurder* met militaire bevoegdheden afkomstig uit een stad? Het is inderdaad zo dat Abraham schapen, runderen, ezels, slaven, slavinnen, ezelinnen en kamelen bezat en ook ontving¹⁴, maar niet noodzakelijk omdat hij een nomade was, maar omdat hij een aanzienlijk iemand was die op steun kon rekenen in vele

¹⁴ Gen. 12:16.

handelscentra. Deze steun had hij ook nodig voor levensonderhoud en voor de strijd tegen de koningen van het oosten.

1.8 Vriend van God, gelovige.

We kennen Abraham als de gelovige, die het de hakeda van Izaak meemaakt¹⁵. JAHWE licht, maar JWAHWE vraagt ook. In geloof mag hij tussenkomen voor Sdodoma en Gomorra. Hij speelt vals¹⁶ i.v.m. Sara en Farao. En wat moeten we denken als het om Hagar en Ismaël gaat¹⁷. En toch hij gelooft en krijgt.

¹⁵ Gen 12:4.

¹⁶ Gen. 12:10-20.

¹⁷ Gen. 16:1-6 en 21:8-13.

1.9 Machpela

De Thoralezing, die het levenseinde verhaalt van Sara, staat in het teken van dood en begraven. Deze woorden komen met hun afleidingen in dit hoofdstuk veelvuldig voor. Daardoor hangt er over deze perikoop een waas van weemoed. Abraham heeft zijn zoon van de belofte als het ware uit de dood teruggekregen (Gen.22). Van de belofte dat het nageslacht het land zal bezitten mag hij slechts de aankoop van een grafstede bij Machpela beleven. **Ook wij zien van de verwerkelijking van Gods belofte niets anders dan**

het graf. Het eigenlijke wordt ons eerst over de grens van de dood heen geschonken. De oude joodse exegeten hebben de naam Machpela van het graf van de aartsvaders verstaan in de betekenis van verdubbeling, het tegengestelde is van de afbraak, waaraan een graf ons van nature doet denken. De verwerkelijking van de belofte heeft een aanvang genomen: *in de dood* zijn de aartsvaders geen vreemdelingen meer maar *erfgenamen van het Land*.

2 Ezechiël 24,16-27.

16 ‘Door een plotselinge slag zal ik het liefste wat je hebt van je wegnemen. Je mag daar niet om rouwen of treuren, en je tranen niet laten vloeien. 17 Klaag in stilte, rouw niet om de dode. Wikkel een tulband om en doe je sandalen aan; bedek je baard niet en eet niet van het brood dat de mensen je brengen.’

18 Die ochtend sprak ik nog tegen het volk, en ’s avonds stierf mijn vrouw. De volgende morgen deed ik wat mij was opgedragen.

19 Het volk vroeg mij: ‘Wilt u ons uitleggen waarom u zich zo gedraagt, en wat dat voor ons betekent?’ 20 Ik antwoordde: ‘De HEER heeft zich tot mij gericht. Hij droeg me op 21 tegen het volk van Israël te zeggen: “Dit zegt God, de HEER: Ik ga mijn heiligdom ontwijden, de plaats waaraan jullie je trots en kracht ontlene, jullie liefste bezit, de plaats waarnaar jullie hart verlangt. De zonen en dochters die jullie daar achtergelaten hebben, zullen vallen door het zwaard. 22 Jullie zullen doen wat ik heb moeten doen: Jullie mogen je baard niet bedekken, en niet eten van het brood dat de mensen jullie brengen. 23 Wikkel een tulband om en doe je sandalen aan, rouw niet en treur niet. Jullie schuld wordt jullie ondergang, en jullie zullen bij elkaar je leed klagen. 24 Zo zal Ezechiël voor jullie een teken zijn: zoals hij heeft gedaan, zo moeten jullie doen. Als het onheil komt, zullen jullie beseffen dat ik God, de HEER, ben.”’

25 ‘Mensenkind, op de dag dat ik hun vesting – hun stralende vreugde, hun liefste bezit, hun hartsverlangen – van hen wegneem, en ook hun zonen en dochters, 26 op die dag zal er een overlevende bij je komen om je dat te berichten. 27 Op die dag zal je mond geopend worden, je zult weer kunnen spreken en niet langer stom zijn. Zo zul je voor het volk een teken zijn, en zij zullen weten dat ik de HEER ben.’

2.1 Verbod tot rouw

Ook de profetenlezing verhaalt het sterven van een dierbare, Ezechiëls vrouw, de lust van zijn ogen. Aan dit verscheiden moet Ezechiël een profetisch teken

verbinden : hij krijgt van de Heer het **verbod om rouw te bedrijven over de dode**. Dat moet het volk duidelijk maken hoe onverhoeds het heiligdom en de stad, de lust van hun ogen, verwoest zullen worden als straf voor hun zonden. Men zal zelfs geen tijd hebben voor een rouwklacht. God heeft zijn belofte waar gemaakt: Abrahams nazaten hebben het land in eigendom ontvangen. Maar Gods trouw wordt door het volk met *ontrouw* beantwoord. De straffen die het daarmee over zich afroept, zullen het tot inkeer moeten brengen.

2.2 Profeet tegen wil en dank

2.2.1 Het voorbeeld van Jeremia

Jeremia wordt gedumpt in een put¹⁸ omdat hij de durf heeft van te zeggen dat je "een ijzeren juk niet kunt breken¹⁹" en dat de "Goddelijke pottenbakker²⁰, de slechte kruiken, stuk slaat".

Het is ook bij Jeremia dat het geweld op kinderen wordt aangehaald. " Volgens Matteüs²¹ is met de kindermoord van Bethlehem een profetie van Jeremia²² in vervulling gegaan. *"Een klacht werd in Rama gehoord, geweest en luid gejammer: Rachel, wenend om haar kinderen, wil niet meer getroost worden, omdat zij niet meer zijn"*.

Rama was een stad iets ten noorden van Jeruzalem van waaruit de joden naar Babel werden gedeporteerd. Jeremia laat Israëls stammoeder Rachel, die in Bethlehem begraven lag, weklagen over de verbanning van haar geslacht. Matteüs ziet Rachel als de verpersoonlijking van de ontroostbare moeders wier kinderen werden vermoord.

¹⁸ Jeremia 38.

¹⁹ Jeremia 28 in de discussie tussen Chananja en Jeremia.

²⁰ Jeremia 18.

²¹ Mt. 2:18.

²² Jer. 31:15.

2.2.2 *Ezechiël*

Ezechiël is de profeet van de visioenen, maar de mooie beelden van "verrijzende doden"²³ en de "troon van God"²⁴ met de vier figuren²⁵ kunnen enkel waar worden als de bekering komt, als de Messias komt..

2.3 Boodschap

Vanuit het woord, de bijbel, komt de Blijde Boodschap. Het leven 'van boven'.

3 Psalm 20.

1 Voor de koorleider. Een psalm van David.

2 Moge de HEER u antwoorden in dagen van nood

en de naam van Jakobs God u beschermen,

3 moge hij hulp zenden uit zijn heiligdom,

²³ Ez. 37:1-14. Volgens een oude rabbijnse legende bracht Ezechiël de beenderen tot leven op het moment dat koning Nebukadnezar de drie vrienden van Daniël (Hananja, Misjaël en Azarja, of met hun Aramese namen: Sjadrach, Mesach en Abednego) in de vurige oven liet werpen. Zij weigerden zich te buigen voor het beeld dat Nebukadnezar in zijn grootheidswaan voor zichzelf had laten oprichten. De met nieuw vlees bedekte botten, die Ezechiël weer tot leven had gewekt, begaven zich naar de plek des onheils en wierpen het beeld van Nebukadnezar ter aarde. Op de vraag van de koning 'Wat zijn dit voor botten?', antwoordden zijn hovelingen: 'Hun volksgenoot wekt de doden weer tot leven in het dal van Dura' (vgl. Da 3,1). Eerst toen sprak Nebukadnezar vol schrik: *Geloofd zij de God van Sjadrach, Mesach en Abednego. Hij heeft Zijn engel gezonden en Zijn dienaren bevrijd, die zich op Hem hebben verlaten* (Da 3,28). Uit deze rabbijnse legende leren we dat het Godsvertrouwen van enkelingen de geschiedenis kan vernieuwen en de herleving van een geheel volk kan inluiden.

²⁴ Een parallel met Openbaringen.

²⁵ Ez. 10 en Openb. 4.

uit Sion u bijstaan.

4 Moge hij al uw gaven gedenken,
uw brandoffers welwillend aanvaarden, sela

5 moge hij geven wat uw hart verlangt,
en al uw plannen doen slagen.

6 Laat ons juichen om uw overwinning,
het vaandel heffen, in de naam van onze God.

Moge de HEER al uw wensen vervullen.

7 Dit weet ik zeker:

de HEER schenkt de overwinning aan zijn gezalfde.

Hij antwoordt hem uit zijn heilige hemel
met de overwinning door zijn machtige hand.

8 Anderen vertrouwen op paarden en wagens,
wij op de *naam* van de HEER, onze God.

9 Anderen buigen en vallen ter aarde,
wij *richten ons* op en houden stand.

10 HEER, schenk de koning de overwinning,
antwoord ons wanneer wij u aanroepen.

3.1 De naam

Hij die aan jouw kant staat, meegaat. Hij die ook meevoelt. In Jezus, dé Messias, komt die overwinning. We weten ondertussen dat die 'overwinning' niet het machtsmisbruik is. Zijn koningschap is de erkenning van de Vader en de realisatie van het Koninkrijk van gerechtigheid en dienstbaarheid. Gelovigen buigen niet onder de macht. Ze richten zich op (cf. Ezechiël).

In de psalm bidden we om de het koninkrijk waarin iedereen tot zijn recht komt.

3.2 Zegen en bescherming

In dagen van nood verwacht de psalmist het antwoord van God. Hij belijdt dat dit antwoord hem

staande zal houden. Juichend kan hij zo spreken, daar hij weet dat God zijn Gezalfde de overwinning zal geven. Vanuit dit nieuwe heiligdom, Christus, *in* wie wij God ontmoeten, komen zegen en bescherming.

4 Matteus 24,1-14

1 Nadat Jezus de tempel had verlaten, wendden zijn leerlingen zich onderweg tot hem en vestigden zijn aandacht op de tempelgebouwen.

2 Hij zei tegen hen: ‘Hebben jullie dat alles goed gezien? Ik verzeker jullie: geen enkele steen zal op de andere blijven, alles zal worden afgebroken!’

3 Op de Olijfberg ging hij zitten met zijn leerlingen om zich heen, en nu ze onder elkaar waren vroegen ze: ‘Vertel ons, wanneer zal dat allemaal gebeuren en aan welk teken kunnen we uw komst en de voltooiing van deze wereld herkennen?’ 4 Jezus antwoordde hun: ‘Pas op dat niemand jullie misleidt. 5 Want er zullen velen komen die mijn naam gebruiken en zeggen: “Ik ben de messias,” en ze zullen veel mensen misleiden. 6 Jullie zullen berichten horen over oorlogen en oorlogsdreiging. Laat dat je dan niet verontrusten, die dingen moeten namelijk gebeuren, al is daarmee het einde nog niet gekomen. 7 Het ene volk zal tegen het andere ten strijde trekken en het ene koninkrijk tegen het andere, en overal zullen er hongersnoden uitbreken en zal de aarde beven: 8 dat alles is het begin van de weeën. 9 Dan zal men jullie onderdrukken en doden, en jullie zullen door alle volken worden gehaat omwille van mijn naam. 10 Velen zullen dan ten val komen, ze zullen elkaar verraden en elkaar haten. 11 Er zullen talrijke valse profeten komen die velen zullen misleiden. 12 En doordat de wetteloosheid toeneemt, zal bij velen de liefde bekoelen. 13 Maar wie standhoudt tot het einde, zal worden gered. 14 Pas als het **goede nieuws over het koninkrijk in de hele wereld wordt verkondigd** als getuigenis voor alle volken, zal het einde komen.

4.1 De tempel

De leerlingen wijzen Jezus op de schoonheid van de herstelde tempel, voor iedere rechtgeaard jood weer een lust voor de ogen. Maar Jezus' ogen zien verder. Zoals Ezechiël voorziet Hij de toekomstige verwoesting van stad en tempel en in het verlengde daarvan de tijden van crisis waar de gehele wereld doorheen moet gaan. De machten van het kwaad zullen zich tegen Jezus' volgelingen keren en er zelfs in slagen hen tot onderlinge verdeeldheid te brengen. De liefde zal verkoelen (v.12). Toch kan Jezus in dit verband nog spreken van de Blijde Boodschap van het Koninkrijk (v.14). Al deze rampspoed betekent geen uitzichtloze ondergang. Wie **volhardt** zal gered worden en **tot in alle uithoeken van de bewoonde wereld** zal zijn evangelie worden verkondigd.

4.2 Tot aan de uiteinden van de aarde

LUV Micha 5:4 (05-3) En hij zal optreden en weiden in de kracht des Heren en in de overwinning van den naam des Heren zijns Gods; en zij zullen zich vestigen, daar hij in dien tijd heerlijk zal worden, zo wijd als de wereld is.

NBG Micha 5:3 Dan zal Hij staan en hen weiden **in de kracht des HEREN, in de majesteit van de naam des HEREN,** zijns Gods; en zij zullen rustig wonen, want nu zal Hij groot zijn tot aan de einden der aarde,

ὑπάρξουσιν διότι νῦν μεγαλυνθήσεται ἕως ἄκρων τῆς γῆς

In de scherpe punten zal Hij doordringen met Zijn Naam.
In Micha is sprake van "nu".

4.3 JHWH ondervraagt Job.

12 Heb jij ooit de morgen ontboden,
de dageraad zijn plaats geweest,

13 om de uiteinden van de aarde te pakken
en de goddelozen van haar af te schudden?

14 Als klei waarin een zegel wordt gedrukt, zo krijgt de
aarde vorm,
haar oppervlak wordt gedrapeerd als een kleed.

15 Alleen de goddelozen blijven verstoken van het licht,
hun opgeheven arm wordt gebroken.

16 Betrad jij ooit de plaats waar de zee opwelt,
heb jij over haar diepste bodem gewandeld?

17 Zijn de poorten van de dood aan jou getoond,
de deuren van het diepste donker – heb je die gezien?

18 Kun jij de aarde in haar volle uitgestrektheid bevatten²⁶?

Vertel het, als je het allemaal weet!

19 Waar is de weg naar de oorsprong van het licht,
en de plaats van het donker – is die jou bekend,

20 zodat je het naar zijn gebied kunt voeren
en het pad naar zijn huis kunt vinden²⁷?

Gebed

²⁶ Tot aan de uiteinden der aarde. Hier zit de kosmische dimensie in die onvertaalbaar is.

²⁷ Job 38.

Trouwe God en Vader, U bent Heer van leven en dood
Heer van deze wereld. In uw handen ligt heel ons
bestaan. Wij belijden dat wij dikwijls wel het verkeerde
van ons handelen inzien maar onze ogen ervoor sluiten en
U daardoor ontrouw zijn. Help ons navolgers van uw
Zoon te worden en red ons door Hem van de
ondergang *nu en in eeuwigheid.*